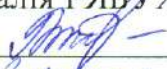

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ МУЗИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Гарант освітньої програми
Наталія РЯБУХА

2 вересня 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор з навчальної роботи
Інна СТАЩЕВСЬКА

2 вересня 2021 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

МУЗИЧНА ОРІЄНТАЛІСТИКА

Освітньо-наукова програма – Музичне мистецтво

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Силабус склала:
кандидат мистецтвознавства, професор
Осадча Віра Миколаївна

Силабус затверджено на засіданні кафедри теорії та історії музики,
протокол № 3 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри теорії та історії музики,
доктор мистецтвознавства, доцент Ірина КОНОВАЛОВА

Силабус схвалено радою факультету музичного мистецтва
Протокол № 2 від 02.09.2021 р.
Голова ради факультету Тетяна БОЛЬШАКОВА

1. Загальна інформація про дисципліну

1.	Назва дисципліни	Музична орієнталістика
2.	Викладач	Осадча Віра Миколаївна
3.	Контактні дані викладача	vira.osadcha@gmail.com
4.	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Вибіркова
5.	Рік підготовки	2
6.	Семестр	3
7.	Лекції (год.)	20
8.	Семінарські заняття	10
9.	Самостійна робота	60
10.	Індивідуальна робота	—
11.	Кількість кредитів	3
12.	Загальна кількість годин	90
13.	Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, дальтон-план (самостійне виконання завдань), контрольні заходи; Види: лекція, семінар, консультація Методи: проблемний виклад, частково-пошуковий – пошук фактичних матеріалів, дослідницький – самостійний пошук наукових, навчальних матеріалів за тематикою навчальної дисципліни.
14.	Види поточного контролю	поточне опитування, реферати
15.	Вид підсумкового контролю	Залік

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Музична орієнталістика» має допомогти аспіранту досягнути розуміння особливостей художнього явища європейської культури, пов'язаного з сприйманням і структурно-стильовим осягненням тем і образів музики Сходу як екзотичних об'єктів художнього змісту мистецьких творів, побудувати наукове дослідження, враховуючи залучення логіки та специфіки розвитку музичного орієнталізму до методологічної системи історичного

музикознавства, обирати методи та застосовувати їх можливості на основі їх відповідності темі, меті та завданням дослідження.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Музична орієнталістика функціонує та розвивається на основі інтегративних зв'язків з системою гуманітарних наук, насамперед філософією, естетикою, загальною історією, історією культури, мистецтвознавством, літературознавством, так як явище орієнталізму охоплює головні напрями і види мистецької діяльності, починаючи з барокко, і більш повно в мистецтві і музичній культурі XVIII – XX ст. Вона уможливує розгляд історико-музикознавчих проблем в межах відповідного історико-культурного контексту, мистецтвознавства. Однак особливо тісними є взаємозв'язки методології історичного музикознавства з комплексом музикознавчих дисциплін та системою наукових напрямів – історією музики (вивчення музичної культури в її історичному розвитку), теорією музики (дослідження результатів музичної творчості – музичних творів, їхнього змісту, жанрово-стильові особливості, музичну мову, засоби виразності), методами порівняльного мистецтвознавства.

Здобуті аспірантами у ході вивчення дисципліни «Музична орієнталістика» знання та досвід мають не тільки теоретичне, але і практичне значення у підготовці до захисту наукової роботи. Засвоєння специфіки музичної орієнталістики як художнього явища сприятимуть процесу самостійних наукових пошуків та висновків здобувачів освіти, що відповідає сучасним вимогам до кандидатських дисертацій та перспектив їх використання у подальшій науковій роботі.

2.3. Мета вивчення дисципліни полягає у наданні аспірантам додаткових підходів та методів для написання наукової роботи відповідного кваліфікаційного рівня з урахуванням специфіки музичного орієнталізму, як художнього явища європейської культури, пов'язаного з сприйманням і структурно-стильовим осягненням тем і образів музики Сходу як екзотичних об'єктів художнього змісту мистецьких творів.

2.4. Завдання вивчення дисципліни

1. Сформуванню уяву про методологічні засади вивчення музичної орієнталістики, завдяки яким уможливується постановка та розв'язання мети та завдань дослідження у кандидатській дисертації.

2. Висвітлити умови формування та розвитку музичної орієнталістики як напряму мистецтвознавства.

3. Надати аналіз музично-естетичних підходів до використання засад музичного орієнталізму в творчості західноєвропейських композиторів XVIII – XX ст., аргументувати відбір жанрово-стильових засобів виразності його відтворення в у річці музичних стилів, починаючи з бароко до неофольклоризму..

4. Розкрити суспільно-історичні й загальнокультурні засади проявів орієнталізму в епічній спадщині і культурі автентичного музикування українського народу.

5. Охарактеризувати роль орієнталізму як складової національного композиторського стилю в українській музиці XIX – II пол. XX ст і перспективи його утілення в музичній атмосфері сучасності.

6. Застосувати матеріал і методологічні засади його розгляду в курсі музичної орієнталістики з темою, метою, завданнями, об'єктом та предметом музикознавчого дослідження.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу у сфері культури і мистецтва на основі цілісної системи історичних і теоретичних знань та сформованих особистих художніх і морально-ціннісних орієнтирів.

ЗК 4. Здатність до розуміння культури і звичаїв інших країн, до міжкультурного діалогу з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому; працювати в міжнародному середовищі, використовувати академічну українську та іноземну мови в професійній та науково-дослідницькій діяльності.

ЗК 6. Здатність до формування системного науково-го/мистецького світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати наукові проблеми у сфері історичного, теоретичного та виконавського музикознавства.

СК 4. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в освітньо-науковій діяльності.

СК 5. Здатність до системної науково-пошукової роботи з усім спектром архівних, літературних, фахових, нотних, загальнонаукових, аудіо- та відео-джерел з урахуванням характерних ознак найважливіших тенденцій сучасного музикознавства, а також до застосування методологічних знань для осмислення особливостей світових, і, зокрема, українських історико-культурних, теоретичних та практичних реалій.

СК 8. Здатність доцільно застосовувати новітні музикознавчі концепції, а також пояснювати сучасні музичні явища і процеси.

СК 9. Здатність аналітично мислити і практично застосовувати навички систематизації та узагальнення інформації, працювати з іншомовними науковими текстами за напрямом досліджень.

СК 10. Здатність самостійно здійснювати аналіз музичного твору та особливостей його функціонування в певному соціокультурному середовищі.

2.6. Результати навчання.

Результати вивчення «Музичної орієнталістики» деталізують такі програмні результати навчання:

ПРН 1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з музичної культури та мистецтва і на межі предметних галузей музикознавства та культурології, а також дослідницькі вміння та навички, достатні для проведення наукових досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

ПРН 2. Володіти спеціалізованими вміннями/навичками і методами, необхідними для розв'язання значущих проблем у сфері професійної практичної та наукової музичної діяльності, а також розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики в галузі музичного мистецтва.

ПРН 3. Знати основні тенденції розвитку та специфіку національної музичної культури, усвідомлювати її цінності у світовому контексті.

ПРН 4. Презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові проблеми музичного мистецтва, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

ПРН 7. Застосовувати загальні принципи, методи музикознавчої науки та культурологічний підхід у власних наукових розвідках та у викладацькій практиці.

ПРН 8. Критично аналізувати, оцінювати результати власних досліджень у контексті сучасних знань, синтезувати нові й комплексні ідеї в галузі музикознавства.

ПРН 10. Проводити науково-просвітницьку діяльність у галузі музичного мистецтва

ПРН 12. Започатковувати, планувати, реалізовувати, коригувати послідовний процес

грунтовного музикознавчого наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт у науково-педагогічній та музично-просвітницькій сферах діяльності.

ПРН 13. Вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань в царині музичного мистецтва, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому, використовувати академічну українську та іноземну мови у професійній музикознавчій науково-дослідницькій, педагогічній, музично-журналістській та просвітницькій діяльності.

ПРН 14. Мати універсальні навички науковця, зокрема уміти писати грантові пропозиції, застосовувати інформаційні технології в дослідницькій діяльності, управляти науковими / мистецькими проектами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тематика курсу					
Тема, план лекції	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Музичний орієнталізм як художнє явище	Лекція	1-8	4	6 балів	
Тема 2. Основні підходи та критерії вивчення орієнталізму. Формування та розвиток музичної орієнталістики як напрям мистецтвознавства	Лекція, семінарське заняття	3, 6-9	5	6 балів	
Тема 3. Взаємодія Схід-Захід в європейській музичній культурі. Прояви музичного орієнталізму в епоху бароко і творчості композиторів-класиків II половини XVIII – початку XIX ст.	Лекція Семінарське заняття	2-6, 9, 10, 12	8	6 балів	
Тема 4. Музична образність Сходу в естетиці й композиторській практиці романтизму I половини XIX ст.	Лекція	2-6	6	6 балів	
Тема 5. Виникнення і еволюція орієнталізму у французькій музиці XIX – I половини XX ст.: від Ф. Давіда до К. Дебюссі	Лекція,	2-6	6	6 балів	
Тема 6. Роль орієнталізму у формуванні композиторського стилю імпресіоністів – послідовників К. Дебюссі В. Німанна, С. Скотта. Риси орієнталізму в творчості представників неофольклоризму Б. Бартока, І. Стравінського,	Лекція, Семінарське Заняття	2-6, 9, 11	8	6 балів	

К. Шимановського					
Тема 7. Орієнталізм як особливий напрям в російській музичній культурі II половини XIX – XX ст.	Лекція	2-6, 8, 11	4	6 балів	
Тема 8. Орієнталізм в епічній спадщині і культурі автентичного музикування українського народу	Лекція,	2-7	4	6 балів	
Тема 9 Орієнталізм як складова національного композиторського стилю в українській музиці XIX – I половини XX ст..	Лекція, семінарське заняття		8	6 балів	
Тема 10. Функціонування образно-стильових комплексів орієнталізму в епоху модернізму та сучасній музиці європейської традиції	Лекція Семінарське Заняття	2-6	5	5 балів	
Разом	30 (20л 10 с)		60	60	

5. Тематика семінарських (або практичних) занять

Семінарське заняття №1

Тема: «Формування та розвиток музичної орієнталістики як напрям мистецтвознавства»

Питання для обговорення:

1. Проблематика орієнталізму в літературознавстві, мистецтвознавстві та етномузикології.
2. Дослідження С. Гриці, І.Зінків. Рефлексії в спогадах і статтях композиторів.
3. Дисертаційні роботи та статті .
4. Публіцистика

Література: 1, 3

Семінарське заняття №2

Тема: «Взаємодія Схід-Захід в європейській музичній культурі. Прояви музичного орієнталізму в епоху бароко і творчості композиторів-класиків II пол. XVIII – поч. XIX ст.»

Питання для обговорення:

1. Прояви музичного орієнталізму в епоху барокко.
2. Образний світ і музична стилістика Сходу в творчості композиторів-класиків II половини XVIII – початку XIX ст..
3. Музично-драматична творчість.

Література: 6, 8-13.

Семінарське заняття №3

Тема: «Жанрово-стильове трактування музичного орієнталізму в творчості композиторів Франції другої половини XIX-поч. XX ст.: від романтизму до імпресіонізму»

Питання для обговорення:

4. .Орієнталізм як частина естетики імпресіонізму. Творчість К.Дебюссі.
5. Роль орієнталізму у формуванні композиторського стилю імпресіоністів – послідовників К. Дебюссі В. Німанна, С. Скотта Закон України «Про вищу освіту» (2014)
2. Риси орієнталізму в творчості представників неофольклоризму Б. Бартока, І. Стравінського, К. Шимановського

Література: -6-10.

Семінарське заняття №4

Тема: «Орієнталізм як складова національного композиторського стилю в українській музиці XIX – I половини XX ст.»

Питання для обговорення:

1. Риси музичного орієнталізму в творчості композиторів країн Східної та Південної Європи II половини XIX – першої половини XX ст..
2. Орієнталізм як образно-стильова складова в творчості представників національних музичних культур Кінця – I половини XX ст.
3. Утілення рис орієнталізму в композиторському стилі С. Гулака-Артемівського, Д. Січінського, С. Людкевича, Б.Яновського т а ін.
Література: 1-6, 9 -13.

Семінарське заняття №5

Тема: «Функціонування образно-стильових комплексів орієнталізму в епоху модернізму та сучасній музиці європейської традиції»

Питання для обговорення:

1. Композиторська спадщина Б.Лятошинського, В.Надененка, М. Вериківського, Л.Ревуцького представників українського модернізму
2. Орієнталізм у творчості сучасних композиторів.
Література: 4-8, 10-13

6. Самостійна робота

№ з/п	Назви теми	Кількість годин
1.	Музичний орієнталізм як художнє явище	6
2.	Основні підходи та критерії вивчення орієнталізму. Формування та розвиток музичної орієнталістики як напряму мистецтвознавства	6
3.	Взаємодія Схід-Захід в європейській музичній культурі. Прояви музичного орієнталізму в епоху бароко і творчості композиторів-класиків II половини XVIII – початку XIX ст.	6
4.	Музична образність Сходу в естетиці й композиторській практиці романтизму I половини XIX ст.	6
5.	Виникнення і еволюція орієнталізму у французькій музиці XIX – I половини XX ст.: від Ф. Давіда до К. Дебюссі	6
6.	Роль орієнталізму у формуванні композиторського стилю імпресіоністів – послідовників К. Дебюссі В. Німанна, С. Скотта. Риси орієнталізму в творчості представників неофольклоризму Б. Бартока, І. Стравінського, К. Шимановського	6
7.	Орієнталізм як особливий напрям в російській музичній культурі II половини XIX – XX ст.	6
8.	Орієнталізм в епічній спадщині і культурі автентичного музикування українського народу	6
9.	Орієнталізм як складова національного композиторського стилю в українській музиці XIX – I половини XX ст..	6

10.	Функціонування образно-стильових комплексів орієнталізму в епоху модернізму та сучасній музиці європейської традиції	6
	Разом	60

7. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Розподіл балів за формами контролю.

- відвідування заняття (пара) — до 15 балів
- відповідь під час семінару — до 9 балів
- усне опитування — до 6 балів
- підготовка та виступ з рефератом — 3-4 балів
- залік — 40 балів

Схема нарахування балів, які отримують аспіранти:

Розділ 1 Розділ 2 Розділ 3										Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T9	T9	T10	До 40 балів	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ

Формою підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання певних видів робіт на практичних та семінарських заняттях дисципліни є залік.

Залік за кредитно-трансферною системою виставляють здобувачам, які виконали всі види робіт і набрали не менше 60 % від 100 балів за результатами підсумкового контролю. Оголошення результатів модульного контролю проводять у присутності всіх здобувачів групи.

“Зараховано” – 60-100 балів – виставляється, якщо здобувач виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, у цілому впорався з поставленим завданням.

“Не зараховано” – 0-59 балів – виставляється, якщо здобувач виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки.

При визначенні загальної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних та семінарських занять, які відбулися в період, за який проводиться підсумковий контроль, а також результати захисту індивідуальних завдань та самостійної аудиторної й позааудиторної роботи здобувачів з даної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Балакірова С. Проблема Заходу та Сходу в сучасному музичному постмодернізмі // Гуманітарні науки і сучасність. К., 2001
2. Грица С. Українські думи – народнопісенний епос // Українські народні думи. К., 2007
3. Грица С. Біблійні елементи в думках Проблеми етномузикології. Збірник наукових статей Вип. 4 Упорядник О. Мурзіна К., 2009 с. 216-234
4. Грица С. Думи в міжетнічному діалозі Родовід, 1995. №11
5. Зінків І. Бандура як історичний феномен. Л., 2013
6. Зінків І. Бандурна творчість Гната Хоткевича: між традицією і Модернізмом // Педагогічна освіта: теорія і практика. Кам'янець-Подільський, 2012. Вип. 12
7. Зінків І. Дума і східні форми монодії // Мат-ли до укр. етнології. К., 2013. Вип. 12 (15);
8. Огнева О. Ігор Стравінський та Схід // Стравінський та Україна / Упоряд. О. Кушнірук. К., 1996;
9. Орієнталізм // Українська музична енциклопедія. Т. 4: [Н–О] / Гол. редкол. Г. Скрипник. Київ : ІМФЕ НАНУ, 2016. С. 488-490.

Додаткова література:

10. Ущапівська О. Становлення і розвиток відображення пейзажності у творчості українських композиторів ХХ століття : автореф. дис. ...канд. мист-ва. К., 2006.
11. Галузевська О. Духовний простір Сходу у творчості Івана Карабиця // Наук. вісник НМАУ. К., 2010. Вип. 85: Духовна культура України: традиції і сучасність;; Журавлєва О. Ориєнтальна тема в творчестві П. Масканья // Актуальні проблеми мистецької освіти і виховання творчої особистості. Рівне, 2001
12. Іваницька Я. “Мадам Баттерфляй” Джакомо Пуччіні та японська культура // Київ. муз-во. К., 2003. Вип. 10.
13. Ракунова І. Особенности формирования образной сферы в “Пагоде” А. Загайкевич // Наук. вісник НМАУ. К., 2005. Вип. 48.
14. Рахімова Д. Ориєнталізм в музиці С. Рахманінова: Автореф. дисс. ...канд. искусств. С.Пб., 2011
15. Рязанцева Л. Жанр “вірша в музиці” у вокальній творчості Олександра Некрасова на слова Набі Хазрі // Композитор Олександр Некрасов : зб. ст. Донецьк, 2007
16. Савчук І. Інтертекстуальні зноски в трьох романсах Б. Лятошинського на вірші китайських поетів // Наук. вісник НМАУ. К., 2006. Вип. 55.
17. Ущапівська О. “Озеро білих лотосів” О. Рудянського: функціонування традицій орієнталізму в творчості композитора // Мистецтвознавчі записки. К., 2008. Вип. 13
18. Ущапівська О. Східна тематика у вокальних циклах донецьких композиторів (до проблеми постмодернізму) // Муз. мистецтво. Донецьк, 2008. Вип. 8.
19. Фан Дінг Тан. Східно-західні художні взаємини та в'єтнамська музична культура: Автореф. дис. ...докт. миства. К., 1999.
20. Щёткіна-Роше Н. Музыкальный ориентализм Скрябина и Дебюсси: от цитирования к трансформации языка // Психологические исследования: электрон. науч. Журнал. 2009. № 3
21. Шахназарова Н. Музыка Востока и музыка Запада: Типы муз. профессионализма. М., 1983.
22. Ші Хун Чан. Східна тематика в творчості українських композиторів ХІХ – першої половини ХХ ст. // Наук. записки ЛНМА. 2010. Вип. 22.

23. Цирюльник Е. Тема Востока во французской музыке XIX века: Автореф. дисс. ...канд. искусств. М., 1986
24. Орієнталізм // [Українська мала енциклопедія](#) : 16 кн. : у 8 т. / проф. [Є. Онацький](#). Буенос-Айрес, 1962. Т. 5, [кн. X](#)
25. [Орієнталізм](#) // [Літературознавча енциклопедія](#) : у 2 т. / авт.-уклад. [Ю. І. Ковалів](#). Київ : ВЦ «Академія», 2007. [Т. 2 : М—Я](#). С. 163.
26. Філоорієнталізм, Орієнталізм // [Лексикон загального та порівняльного літературознавства](#). — Чернівці: Золоті литаври / голова ред. [А. Волков](#). 2001. С. 595. 634 с.

Інтернет-ресурси:

Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> —
Мета — українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.